

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΤΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ, 27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2023

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Έβελιν Ριντ: Η μηχανή της μαζικής προπαγάνδας (Μετάφραση: Μάνια Τσελέντη)

Τα τελευταία χρόνια ο γυναικείος πληθυσμός τραβά όλο και περισσότερο την προσοχή σαν σημαντικός αγοραστής κάθε είδους καταναλωτικών αγαθών: σπίτια και έπιπλα, αυτοκίνητα, ψυγεία, ρούχα για την οικογένεια, είδη εγκυμοσύνης κ.ά.

Οι γυναίκες, ήδη φορτωμένες με πολυάριθμες συγκρούσεις, διαφεύσεις και απογοητεύσεις, είναι πολύ επιρρεπείς σ' αυτή την ψυχολογική χειραγώγηση, που τις κατευθύνει να ψωνίζουν πράγματα σαν λύση στα προβλήματά τους. Επιπλέον στον Τύπο, ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός περιοδικών απευθύνονται αποκλειστικά στις γυναίκες, ιδιαίτερα στον τομέα της μόδας και της ομορφιάς. Αυτές είναι ομορφες εκδόσεις, τυπωμένες στο πιο φινό χαρτί ίλουστρασιόν. Αλλά τα περιεχόμενα είναι γλοιώδη γιατί δεν πουλάνε μονάχα ομορφιά με το τσουβάλι και άλλες επικερδείς πραμάτειες, αλλά και ένα πολύ αποτελεσματικό κίνητρο αγορών — ότι, δηλαδή, οι γυναίκες που ψωνίζουν τα περισσότερα είναι οι πιο ευτυχισμένες και επιτυχημένες γυναίκες.

Στις γοητευτικές διαφημίσεις βλέπουμε δελεαστικές φωτογραφίες πλούσιων εμπορευμάτων όλων των ειδών δίπλα σε όμορφες γυναίκες. Το Μεγάλο Αμερικανικό Όνειρο επαληθεύεται για τις ωραίες γυναίκες που μπορούν να αποκτήσουν αεροδυναμικά αυτοκίνητα, συσκευές τηλεοράσεως και τα τσιγάρα, και καθώς φαίνεται, μια ονειρώδη σεξουαλική ζωή και μια ιδανική οικογένεια. Εκείνες που δεν κατορθώνουν ν' αποκτήσουν όλα αυτά τα πράγματα απορούν τι συμβαίνει μαζί τους σαν γυναίκες και στερήθηκαν αυτό το Μεγάλο Αμερικανικό Όνειρο. Μένφονται τον εαυτό τους που δεν γεννήθηκαν πλούσιες και όμορφες.

Φέρνοντας αντιμέτωπες την εργαζόμενη γυναίκα απ' τη μια και τη νοικοκυρά-μητέρα από την άλλη — και το αντίστροφο — και οι δυο κατηγορίες γυναικών μένουν με αισθήματα ενοχής, εσωτερικές συγκρούσεις και απογοητεύσεις. Αυτό παίρνει ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις στην περίπτωση εκείνων που είναι και εργαζόμενες και νοικοκυρές. Τρώγονται διαρκώς από μια σύγκρουση ενδιαφερόντων την οποία δεν μπορούν να επιλύσουν.

Αλλά όλη αυτή η απελπισία και το αίσθημα της ήττας που βασανίζουν τις γυναίκες είναι εξαιρετικά επωφέλη για τους κερδοσκόπους. Στέλνουν τις γυναίκες σε όργια αγορών σε μια προσπάθεια να ξεπεράσουν τις αγωνίες τους και το αίσθημα της αποτυχίας. Πολύ συχνά, σαν άμεσο τονωτικό φάρμακο της αυτοπεποίθησής τους, αρμάνε ν' αγοράσουν ένα μοντέρνο ρούχο ή ένα μαγευτικό σκεύασμα ομορφιάς σε μπουκαλάκι.

Με δυο λόγια, το καπιταλιστικό σύστημα πρώτα υποβιβάζει και καταπιέζει τη μεγάλη μάζα των γυναικών. Μετά εκμεταλλεύεται τις δυσαρρέσκειες και τους φόβους των γυναικών για να τροφοδοτήσει την πυρά των απεριόριστων πωλήσεων και κερδών.

Το καθήκον μας, επομένως, είναι να αποκαλύπτουμε τόσο το καπιταλιστικό σύστημα σαν πηγή αυτών των συμφορών όσο και την μηχανή μαζικής προπαγάνδας που μαθαίνει στις αφελείς γυναίκες ότι ο δρόμος για μια πετυχημένη ζωή και αγάπη περνάει μέσα από την απόκτηση πραγμάτων. Το να παραβλέψουμε ή να δεχθούμε τα καπιταλιστικά πρότυπα σε οποιοδήποτε τομέα — από την πολιτική μέχρι τα καλλυντικά — σημαίνει ότι στήριζουμε και διαιωνίζουμε αυτό το ανελέητο κερδοσκοπικό σύστημα και τη συνέχιση της εξάρτησης των γυναικών.

Πέρα από το ροζ ή το γαλάζιο

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) κείμενο της Δήμητρας Κογκίδου αντλήθηκε από το ιστολόγιο: art.bloggr.wordpress.com.

Η παγίδα του φύλου αρχίζει από πολύ νωρίς, πριν ακόμα γεννηθεί το παιδί, από το υπερηχογράφημα. Ίσως το πιο κοινό τελετουργικό στις δυτικές κοινωνίες σχετικά με τη γέννηση ενός μωρού είναι η προετοιμασία του παιδικού δωματίου και η αγορά των «κατάλληλων για το φύλο» του μωρουδιακών και διαφόρων αντικειμένων. Διαφορετικά στυλ και χρώματα στα πρώτα ρουχαλάκια, στα σεντόνια και στις κουβέρτες, στη διακόσμηση του δωματίου και στα πρώτα παιχνίδια που αντανακλούν τις απόψεις των ενηλίκων για τους έμφυλους ρόλους. Ροζ για τα κορίτσια και γαλάζιο για τα αγόρια.

Υπάρχουν πολλές μελέτες που διερευνούν τον ρόλο του χρώματος στο πλαίσιο των έμφυλων στερεοτύπων και όλες δείχνουν ότι υπάρχει διαφοροποίηση κατά φύλο. Το χρώμα αποτελεί μια από τις κύριες αιτίες για την έμφυλη κατηγοριοποίηση των παιχνιδιών από τα παιδιά. Μια σημαντική πηγή επιρροής των παιδιών ως προς την επιλογή χρωμάτων οφείλεται στο γεγονός ότι εκτίθενται από τη γέννησή τους σε ένα ροζ ή γαλάζιο περιβάλλον και με αντίστοιχες επιλογές στα χρώματα των παιχνιδιών.

Το ροζ έχει γίνει από τα πιο σημαντικά στοιχεία του σχεδιασμού των «κοριτσίστικων» παιχνιδιών τα τελευταία χρόνια. Έχουν γραφτεί πάρα πολλά για την προέλευση της έλξης των κοριτσιών από το ροζ, αλλά, σύμφωνα με όλα τα δεδομένα, τα αίτια είναι κοινωνικοπολιτισμικά. Υποστηρίζεται ότι η Barbie φταίει για τη μεγάλη διάδοση του ροζ, αν και, όταν βγήκε στη δεκαετία του 1950 ως κούκλα μόδας υψηλής ραπτικής, ήταν ντυμένη σε μαύρο και άσπρο. Στη δεκαετία του '70 η Barbie συνδέθηκε με το ροζ χρώμα. Η Μάξι –κατασκευάστρια εταιρεία της Barbie- έχει τα πνευματικά δικαιώματα στην απόχρωση του ροζ που ονομάζεται Barbie Pink και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε οτιδήποτε δεν είναι της Barbie.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του 1980 οι διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και το φύλο χρησιμοποιήθηκαν ως στρατηγικές του μάρκετινγκ, για να αυξηθούν οι πωλήσεις. Τότε δημιουργήθηκε μια τρίτη κατηγορία –για τη νηπιακή ηλικία - μεταξύ των βρεφικών ενδυμάτων και των ρούχων για μεγαλύτερα παιδιά και έγινε ο διαχωρισμός των αγορίστικων και κοριτσίστικων ρούχων στην ηλικία των δύο. Έτσι, το ροζ κυριάρχησε ως

«κοριτσίστικο» χρώμα, ιδιαίτερα για τα μικρά παιδιά. Ο θρίαμβος του ροζ και μπλε οφείλεται στον κατακερματισμό της αγοράς παιχνιδιών, έτσι ώστε να υπάρξουν μεγαλύτερα κέρδη και να είναι πιο δύσκολο για τους γονείς να αγοράσουν ένα παιχνίδι για αδέρφια διαφορετικού φύλου.

Αν είναι να κατηγορήσουμε οπωσδήποτε, λοιπόν, κάποιον θα πρέπει να είναι πρωτίστως το μάρκετινγκ που περιορίζει ασφυκτικά τις επιλογές, κυρίως για τα μικρά κορίτσια. Η κουλτούρα της ροζ πριγκίπισσας είναι τμήμα μιας τεράστιας βιομηχανίας και ενός ισχυρού μάρκετινγκ που ενθαρρύνει τον καταναλωτισμό με καταναγκαστικό τρόπο και ενισχύει αρνητικά στερεότυπα για το φύλο και την ομορφιά στα νεαρά κορίτσια.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Σημείο Αναγνωρίσεως

Κική Δημουλά

ἄγαλμα γυναίκας μέ δεμένα χέρια

“Όλοι σέ λένε κατευθείαν ἄγαλμα,
ἐγώ σέ προσφωνῶ γυναίκα κατευθείαν.

Στολίζεις κάποιο πάρκο (1).
Ἀπό μακριά ἐξαπατᾶς.
Θαρρεῖ κανεῖς πώς ἔχεις ἐλαφρά ἀνακαθήσει
νά θυμηθεῖς ἕνα ὠραῖο ὄνειρο πού εἶδες,
πώς παίρνεις φόρα νά τό ζήσεις.
Ἀπό κοντά ξεκαθαρίζει τό ὄνειρο:
δεμένα εἶναι πισθάγκωνα τά χέρια σου
μ' ἕνα σκοινί μαρμάρينو
κι ἡ στάση σου εἶναι ἡ θέλησή σου
κάτι νά σέ βοηθήσει νά ξεφύγεις
τήν ἀγωνία τοῦ αἰχμάλωτου.

Ἔτσι σέ παραγγείλανε στό γλύπτη:
αἰχμάλωτη.

Δέν μπορεῖς
οὔτε μιά βροχή νά ζυγίσεις στό χέρι σου,
οὔτε μιά ἐλαφριά μαργαρίτα.
Δεμένα εἶναι τά χέρια σου.
Καί δέν εἶν' τό μάρμαρο μόνο ὁ Ἄργος (2).

Ἄν κάτι πήγαινε ν' ἀλλάξει
στήν πορεία τῶν μαρμάρων,
ἂν ἄρχιζαν τ' ἀγάλματα ἀγῶνες
γιά ἐλευθερίες καί ισότητες,
ὅπως οἱ δοῦλοι,
οἱ νεκροί
καί τό αἴσθημά μας,
ἐσύ θά πορευόσουνα
μές στήν κοσμογονία τῶν μαρμάρων
μέ δεμένα πάλι τά χέρια, αἰχμάλωτη.

“Όλοι σέ λένε κατευθείαν ἄγαλμα,
ἐγώ σέ λέω γυναίκα ἀμέσως.

Όχι γιατί γυναίκα σέ παρέδωσε
στό μάρμαρο ό γλύπτης
κι υπόσχονται οί γοφοί σου
εύγονία (3) άγαλμάτων,
καλή σοδειά άκινήσιας.
Γιά τά δεμένα χέρια σου, πού έχεις
όσους πολλούς αιώνες σέ γνωρίζω,
σέ λέω γυναίκα.

Σέ λέω γυναίκα
γιατ' είς' αιχμάλωτη.
(Τό λίγο τοῦ κόσμου, 1971)

1. Πρόκειται για το μαρμάρινο γλυπτό του Κωνσταντίνου Σεφερλή «Η Βόρειος Ήπειρος» (1951) που βρίσκεται στην Πλατεία Τσοίτσα της Αθήνας, στο πάρκο μεταξύ Πολυτεχνείου και Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου (βλ. σχετική εικόνα, σ. 102). Η αναφορά στο εξωκεμενικό αυτό στοιχείο γίνεται, επειδή στο ποίημα η παράσταση της αλυσοδεμένης γυναίκας προσλαμβάνεται όχι ως ιστορική και εθνική αλληγορία, αλλά ως σύμβολο της κοινωνικής καταπίεσης του γυναικείου φύλου. Το τελευταίο μπορεί να γίνει αφορμή μιας ενδιαφέρουσας συζήτησης γύρω από την πρόσληψη του έργου της Τέχνης από το κοινό, του οποίου τον ρόλο παίζει στην προκειμένη περίπτωση η ποιήτρια.
2. Άργος· ο πανόπτης Άργος, το μυθικό τέρας με τα εκατό μάτια, στον οποίο η Ήρα είχε αναθέσει να κρατάει αιχμάλωτη (δεμένη σε ένα δέντρο) τη μυθική Ιώ. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ιώ είναι το μυθικό σύμβολο της κατατρεγμένης γυναίκας.
3. ευγονία· η απόκτηση πολλών γόνων (παιδιών).

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά το περιεχόμενο των παραγράφων 1-4 του **Κειμένου 1** («Τα τελευταία χρόνια... δεν μπορούν να επιλύσουν») σε 70-80 λέξεις.

Μονάδες 20

Θέμα Β

B1. Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου):

α. Οι γυναίκες στέλνονται από τους κερδοσκόπους σε όργια αγορών λόγω της αυξημένης αυτοπεποίθησής τους (**Κείμενο 1**).

β. Το καπιταλιστικό σύστημα υποβιβάζει και καταπιέζει την πλειοψηφία των γυναικών - εκμεταλλεζόμενο τις δυσαρέσκειες και τους φόβους τους - κερδοσκοπώντας ασύστολα (**Κείμενο 1**).

γ. Η μηχανή μαζικής προπαγάνδας διαιώνίζει τη συνέχιση της εξάρτησης των γυναικών (**Κείμενο 1**).

δ. Το χρώμα ευθύνεται για την έμφυλη κατηγοριοποίηση των παιδικών παιχνιδιών (**Κείμενο 2**).

ε. Ο θρίαμβος του ροζ και του μπλε στην αγορά παιχνιδιών διευκολύνει οικονομικά τους γονείς να αγοράσουν ένα παιχνίδι για αδέρφια διαφορετικού φύλου (**Κείμενο 2**).

Μονάδες 10

B2.

α. Να δώσετε έναν δικό σας τίτλο στο **Κείμενο 1** (μονάδες 4).

β. Στο παρακάτω απόσπασμα από τον πρόλογο του **Κειμένου 2** («Η παγίδα του φύλου... διαφόρων αντικειμένων») να εντοπίσετε δύο λέξεις με συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας και να εξηγήσετε πού αποσκοπεί η αρθρογράφος με τη χρήση αυτών των δύο λέξεων στην αρχή του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

B3. Πρόθεση της Δήμητρας Κογκίδου στο παρακάτω απόσπασμα του **Κειμένου 2** («Το ροζ έχει γίνει... στα νεαρά κορίτσια») είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ζήτημα που εγείρεται από το διαχωρισμό του χρώματος των παιδικών παιχνιδιών σε ροζ και γαλάζιο. Να αναφέρετε τρεις διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει το στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ1. Ποιο είναι το θέμα που – κατά την άποψή σας – θίγει η Κική Δημουλά στο ποίημα (**Κείμενο 3**); Αναπτύξτε το με τη βοήθεια τριών (3) διαφορετικών κειμενικών δεικτών. Στην εποχή μας επικρατεί η ίδια κατάσταση ή έχει διαφοροποιηθεί; Η απάντησή σας μπορεί να έχει έκταση 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Αξιοποιώντας δημιουργικά τα κείμενα που σας δόθηκαν να γράψετε ένα άρθρο (400 λέξεων) το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας στο οποίο:

α) θα αναφέρεστε στους τρόπους με τους οποίους η διαφήμιση και τα παιδικά παιχνίδια συντελούν στη διαμόρφωση στερεοτυπικών αντιλήψεων/έμφυλων στερεοτύπων για τα δύο φύλα στο χώρο της εκπαίδευσης και της εργασίας και

β) θα προτείνετε τρόπους ισότιμης διαπαιδαγώγησης και συνεργασίας ανάμεσα στα δύο φύλα.

Μονάδες 30